

2009. október 20.

VIII. évfolyam 10. szám

nyitó oldal
impresszum
beküldési feltételek
költség hozzájárulás
kapcsolat

Tartalom

próza, versek

Bányai Tamás: Formaság az egész
Baranyi Ferenc: Anniversary
Bárdos László: Alapító esemény
Bittner János: 1987 őszen
Bodó Csiba Gizella: Öreg folyó
Csontos Márta: Kis szobám
Demeter Zolt: Amália rajzol
Fetykó Judit : Nézlek
G. Ferenczy Hanna:
Őszi kaleidoszkóp
Jeney András: A nagy sírjánál
Kajuk Gyula: Diós sütemény
Kamarás Klára: Úgy kellene
Kaskó István:
Az öreg Joe meg a félelem
Köves József: Sötét metropolis
Lehoczki Károly: Fölszakadt csönd
Lelkes Miklós: Októberi ég
Millei Ilona: Remény
Németh Tibor:
Ahol a félsz is megremeg...
Nógrádi Gábor:
Hogy újra mondom?
Pécsi Éva: Dalom
Péter Erika: Takaróba bújva
Sárközi László: Költészet
Szei Ferenc: Hunor és Magyar
T. Ágoston László:
A miniszter sofőrje
Váradi József:
A szerelmet, csak akarattal
nem lehet megnyerni
Verzár Éva: Ilyenkor, októberben
Vihar Béla: Találkozás a Névvel

elfeledettek

Czóbel Minka

A POR
A SZÉPSÉG ANGYALA
ALKONY
ALTATÓ
EUNOIA

Kajuk Gyula
Pesti srác

Prolik vertek intézetben, mint a répát,
a letúnt rendszernek gyűlölt maradékát;
bár legjobban egy grófi sarj forgatta a pálcát,
kitől apám elnyerte nőjét és óraláncát.

Állított bűzös mocsárba a VÍZIG kötésig,
jártam sok nőben tövig vagy könyékig...
mindenféle „rendszer” gyűlölvé,
funkciktól ki nem állva.
Mindig megbélyegezve.
Talpig telitetoválvá.

Voltam kicsapott diák,
modern szegénylegény,
kalács nélkül eltanácsolt,
küldetés nélkül elküldött küldött;
űzött vad; végül katonaszökevény.

A börtönből a felemás, furcsa
forradalom kiszabadított;
rádióból kaptam jelszót,
feltört kocsmákból híg rumot.
Molotov, a kommunista mixer
kockélunknak „márkát” is adott.

Tőlünk volt hangos
a világban az éter!
A Szabad Európa sunyin bíztatott:
- Majd a Nagy Imre!
A kéksisakos ENSZ! Meg az USA!
Maradt a véres kézitusája...
és rég halott a hős Maléter.
Aztán, mikor ütött a végső óra,
szerencsés volt, ki felmászatott
egy hegyeshalmi autópályára.

Marseille-ben aztán keblére ölelt
a romantikus Idegenlégió;
frank zászló alatt
náci csicskásnak lenni újra
ha tudnátok, milyen boldogító...

Öltem arabot, aztán négert és kínait.
Láttam a szennyes világ összes kínjait.

Könyvajánló

A

MERCATOR STÚDIÓ

kiadásában megjelent
e-könyvek innen is nyithatók

Bányai Tamás: Csikánó
Bittner János: Rohanj!

Fetykó Judit:

A kapun túl

Fetykó Judit:

Az ablakvitéz

Fetykó Judit:

Epreskert

G. Ferenczy Hanna:

A kereszt árnyékában

G. Ferenczy Hanna:

Túl a netovábbon

Kamarás Klára:

Álmok útján

Kamarás Klára:

Letenyei fák

Kaskó István: Számadás

Kárpáti Tibor: Csillagzapor

Sárközi László: Csikágó

Sárközi László:

Hellén szerenád

Pápay Aranka:

Örvények felett

Váradi József:

A próbára tett táltos

Verzár Éva:

Tüzet viszek...

A MEK-ről letölthető
művek

Fetykó Judit:

Hársfanyereg

Kamarás Klára:

Anica

Kamarás Klára:

Arcok a múltból

Lehoczki Károly:

Tensz

Lelkes Miklós:

Én már a nyárba

vágyom át...

KI VOLT?
MAGÁNOS ÚTON
NOVEMBER
RÉTEGEK
SPHYNX
TÁNCVIGALOM

kortársak, mesterek

Faludy György

1956 NOVEMBER
1956, TE CSILLAG
A BOLDOGSÁG TITKA
A FÁK
A TÁVOLABBI JÖVŐ
CSILLAGÁSZOK
HALÁLTÁNC BALLADA
JÓZSEF ATTILA TEMETÉSE
MAGYARORSZÁG
MICHELANGELO UTÓLSÓ
IMÁJA
NEM ÉRTJÜK ÖKET
ÓDA A MAGYAR NYELVHEZ
OKTÓBER 6.
SZÉPSÉG, BOLDOGSÁG

gondolatok

Aszalós Sándor:

Egy ünnep, amit nem ünnepelek

Jászi Oszkár:

Európa veszélyeztetett zónája,

Jászi Oszkár:

Magyarország és a demokratikus
föderalizmus. □

Bibó István:

A kelet-európai kis népek mizériái □

Hordtam gimnasztyorkát,
viseltem pincérfrakkot, spencert.
Váltottam sokféle pénzt,
váltottam már rendszert,
mellemre hol piros vér,
hol vörös pezsgő spriccelt.

Kis hazám legvégül
valami „keresztel” megviccelt,
mikor hazatértem végül,
hogy ne legyek hontalan.
Nem is vagyok immár;
mindössze hajléktalan...

Nevemben taknyos kölkök
rugdosnak kukákat.
Szónokok rám hivatkoznak;
mennyekbe emel mézédés szavuk.
Alul meg a bűzlő szemét marad,
kannás borok, rúzsos csikkek
és történelmi bánat...
semmit se nyerek.
Se vélük, se általuk.

Derkovits Gyula: Felkelő paraszt

Ajánlott Honlapok

Ághegy
Baka István Alapítvány
BARÁTOK VERSLISTA
Irodalom. Művészet
Digitális Irodalmi
Akadémia
Fullexta

Gondolkodók archívuma

Irodalmi Rádió
KLUBHÁLÓ
Magyar Elektronikus
Könyvtár
Mercátor Stúdió
Elektronikus Könyvkiadó
Papiruszportál
Tiszatáj
Vadalma

Munkatársaink Honlapjai

Andrassew Iván
Batta Eszter
Balázs Gyula
Csiki András
Csontos Márta
Kajuk Gyula
Kamarás Klára
Kaskötő István
Köves József
Lehoczki Károly
Nógrádi Gábor
Petőcz András
Péter Erika
Polgár András
T. Agoston László
Váradi József
Végh Sándor
Verzár Éva

megjelent

**T. Ágoston László
Lenkey huszárok**
című dokuregénye.
Infó itt.

próza, versek

Szerkesztő, próza: Kaskötő István
Szerkesztő, versek: Kamarás Klára

Lehoczki Károly
Fölszakadt csönd

Jó ideje már csak hallgatok, pedig
lucokban hevernek az utcán
az éjszaka fölfordult fények és a széthagyott

Németh Tibor
Ahol a félsz is megremeg...

Hol holló vájkálja,
ki a holló szemét,
s a multi ordások rókaként, csalárdul

falusi hátsó udvarok döglötten
nyirokban áznak.
Utálattal tekint körbe a reggel.
Ordíthatnék is, hogy jöjjetek,
földeljétek el ezt a mocskot a
párolgó bűzös sebekkel,
de csak hallgatok és nem szólok.

Meredek riadt szemetekbe.
Fél házra való apróval akaszkodott nyakatokba
a bank és le nem dobhatjátok többé a hámat.
Ez már az új némaságtok, akár az
enyém is, oly vigasztalan.
Bújtok? A végrehajtók makacsul visszajárnak,
hát csak húzzátok, húzzuk!
Dubait építi itt az összes álom,
sivatagi sícirkuszban hópehely lehetünk,
testünkön unottan szlalomoz a sejk.
Elvesztek a szavak. Nem találom.

A szívem is tétován dobban. Gyanakvón.
Panaszkodjam?
Fölhágok majd, mint apám a kaptatóra
s leszédülök amaz oldalt.
Legjobb, ha magamnak sorolom a jajt,
legyűrjem végre az ősi átkot, mit ő is készült,
de végül bosszúja lerántott.
A furcsa, pergő ritmusok közt
egyre kínosabb a csönd.
Nos, mi lesz már?
Ismertetek korábban ehhez fogható közönyt?

A gödör előtt se szóltam, csak néztem a
ragadós, cuppogó agyagba.
Őt engedték belé, aki nemzett.
Az ég hánykódott, zuhogott, zengett,
iszkolt a nép, a gyáva. Elborzadt.

Értem reszkető halott anyám odafönt
dühöngve rontott ellenem vétkezett apámra.
Álltam szótlanul s nem féltem e pört.

Milyen régóta vágytam meglelni a hangot,
nem így, miattad makogva,
csak, mint a csuklást, kiöklendezni a szavakat.
Te, aki könnyelműen vonatra szálltál
nem pusztá lényed, lihegő magadat
vontad meg tőlem, úgy pazaroltál el,
mintha garmadával volna belőlem,
vagy éppen semmi volnék.
Vagy áru, amit majd lecserélsz.
Mennyi áfástól az itt árult öröm?
Tekints túl a világméretű sefteken, lelki börtönön
és hidd, - múló az ínség.
Íme a szó, látod, van segítség.

sompolyognak köréd,
vaktól lopva botot,
zsvány fények elől, bujkál minden remény:
Ott találsz meg engem
kétezerkilenc ködös októberén.

Hol kamathegyeken
emlékmű a forint,
csodák üveghegyét üvegzebé szabták,
bennük a mi pénzünk,
rég kivonult tankok
lánctalpú csörgésén a bankoknak zenél:
Ott találsz meg engem
kétezerkilenc ködös októberén.

Hol nincs után futkos
a segélyen élő,
gyerekek kenyerét fölfalja a kocsmá,
az ördög helyett is
magyart ver az átok,
s megélhetés jogán lopkod sok-sok szegény:
Ott találsz meg engem
kétezerkilenc ködös októberén.

**Csontos Márta
Kis szobám**

Beléd temetem arcom,
te kis szoba, te megtört öreg,
vén tető alatt nyújtózik
kicsiny testedben a vigasz,
s már magad sem tudod,
hányszor érintett meg a tavasz.

Szívedben hallgatózik a csend,
forog benned a képzelet,
saját történetem meséjét
szeldíen fested a falakra,
beléd töltöm kétkedésem,
s te féltően tapadsz a titokra.

Álmom fényedbe rejtem,
te kis szoba, te örök menedék.
Öledben izzik az éjszaka
súlyos bársony tenyere,
s remegő kezem hidegén
kirajzolódik a remény vetülete.

Álarcom dobom az ágyra,
nyílik a tények mosolya.
Lassan folyik az idő
ablakon opálos szemén,
s én végre újjászülehetek
a megmaradás rémületén.

Versem táncol a polcokon,
soraim barikádját emelem föléd.

Az öreg Joe meg a félelem

A két szomszéd ült a garázs előtt, az árnyékban, mint minden nyári reggel, hacsak nem esett, vagy más szokatlan esemény közbe nem jött. Megtárgyalták a világ ügyes-bajos dolgait, vitatkoztak, ellentmondtak egymásnak, literszámra itták a kávé és úgy általában élvezték a semmittevés fáradságait.

De nem ma. Dan Wilson nem kis aggodalommal nézte az öreget - csak úgy oldalvást, hogy ne legyen feltűnő - aki már jó félórája egy szót sem szólt, már kiürült a kávé bögréje is csak lógott a kezében. Közönyösen bámult maga elé. Az, hogy semmi sem történik az utcában, nem rendhagyó, szombat lévén mindenki lustálkodott, ismét egy agyrepesztő meleg nap ígérkezett, még a szokásos korai fűnyírók is inkább a hűvös hálósobákban heverték.

- Locsolni kéne – törte meg a csendet Dan, de az öreg nem vett tudomást róla, hát témát változtatott - Jacques Gillis eltörte a lábát.

- Úgy kell neki.
- Mi baja van magának Gillissel?
- Nekem? Semmi.
- Akkor mért mondja, hogy úgy kell neki?
- Hát mit mondjak?
- Mondja, hogy szegény Jaques...
- Okay, szegény Jaques! Most boldog?

**Millei Ilona
Remény**

Kórová száradt a sok szép virág,
álmaink bokrán rozsdás üzenet,
felhők mögé szédült a Hold,
nem zeng már dal. Mennybeli
ígéret nem rejtőzik a fűzek ágaiba.
Őszül. Ridegen lépked vascsizmáiban
a sötét és kíméletlen hideg.
Jéggé fagyott könnye betemeti
majd fogcsikorgatásunk s a jajszót.
Nem halljuk a cinegék énekét sem,
nem repülhetünk elérhetetlen magasokba.
De készül már egy új év
ott fenn, a Havasokban! S a farkasok
az első kibomló zöld levéltől
vonítva menekülnek sötét odúikba.
Csak addig kibírni!
Daccal és keményen. Ráncokba börtönzött
arccal. Hogy zokogásunk majd zenéljen,
hogy láthassuk: újra itt a tavasz,
s aztán a nyár! S túl e szép reményen
a kórová száradt sok szép virág
hirdesse azt is: szép a világ!

Léted táplálja semmibe
horpadt dalom erejét,
hisz te vagy az ünnep illata,
benned lélegzem az alkotás zenéjét.

**Jeney András
A nagyí sírjánál**

Néztem, hogy ült a sámlin, krumplit hámozott.
Sovány kezében reszketett a múltja.
Míg spóron forrt a víz, s szívében fájt a gond,
Beszélt magának. Vagy nekem? – ki tudja.

„Holnap ötéves lesz, köszöntik is – talán –,
Tavaly tortát küldött az anyja néki;
Hány gyertya, s meddig ég vakoknak asztalán –
Mondd meg nekem, Nagyi – azóta kérdi.

Amíg a szívcsakra – olvastam egy helyen –
Ki nem merül, s a semmit el nem éred.
Mennyivel szebb s igaz: örökre! – mennybe' fenn,
S a földön is – mert úgy szerettek téged.

És én mit adhatok gyerekek, hogyha vak?...
Pár napja még egy traktorra gondoltam:
Játék, ha felhúzod, hús métert is halad;
Piros vagy kék – minek örülne jobban?

Tudom, elektromos volna az igazi,
De nyugdíjból – hogyan?... Kölcsönt sem adnak;
Az özvegyek szavát nem szokták hallani,
Kik napsütötte partokon nyaralnak.

Vagy mégis mást vegyek? – hisz folyton csak farag;
Minap elkérte szétszakadt cipőmet,
S a túsarokból lett két pompás nőalak:
Modern csodák – ámulva nézik őket.

Megvan! Bicskát veszek, vésőt, márványokat,
A krumpliból is szobrokat faragjon;
Időm úgyis lejárt – ahogy jött, elrohant –,
S ha fátyla végleg eltakarja arcom,

Majd ő faragja fejfám, s látni fog – vakon"...
Elkészült, Nagyi. És látlak már – ott fenn, egy csillagon.

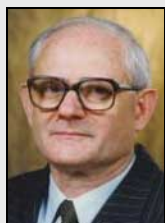
Nem a haláltól,
csak a szenvedéstől félek...
ha félek...
...azt is csak, míg élek..

Kamarás Klára

Derkovits Gyula
festőművész

Lelkes Miklós
Októberi ég

Ránk vetődik egy volt-október árnya,
s egy még régebbi októberé...halott
levelek élőt mímelnek a szélben,
míg lemondón legyintek, hallgatok.
Bent a képernyőn Milliárdos Mancsi
két vigyor között ezt-azt mondogat.
Buzgón helyeslik csatornás barátok.
Összekacsintnak önérdék-szavak.
Lassan mind meghal, ki tudja: nem úgy volt,
s egy szakállas úr boldogabb lehet, -
a Földgolyó már-már szinte sajátja,
s háborúihoz van szolgasereg.
Rátok gondolok, egykor-ébredések,
piros szíveket hívó csillagok... -
s fut előttem a temetői játék:
sárgán, barnán villan levél-halott.
No de hagyjunk múltat, vágyakat, álmot:
ha tankoknak uszított gyermekek
sorsából senki sem látja a bűnöst, -
ez az ország beteg, nagyon beteg!
Ám a hegytetőn koronás idő van:
intő csend, - de ezt most kiérti meg,
míg hazudnak egymásnak köznap, ünnep,
s igazsághoz gyáva októberetek?
No de hagyjuk! Inkább a hegyre nézek,
s intő, beszédes csendjét hallgatom,
s hogy este úgy lesz: nem várt, ingó éggel, -
Nincsből is érzi az én Csillagom.
Este lesz majd, sötét levelek futnak,
s mint annyiszor: pokoltűztánc ragyog,
ha nem látják is még hazugok, szolgák,
sunyi lélekkel csillagtalanok.

(2008)

Váradi József
A szerelmet, csak akarattal
nem lehet megnyerni

Mikor még semmi nem volt ezen a földön, talán a föld
se, akkor is bár egy lebegő lélek létezett, az átfoghatatlan
nagy ridegség felett. Ez a valami, könnyed lebegése vagy
szünetelése alatt, mert fáradságot nem okozott neki, az
éppen álmódott, látható vagy csak sejthető környezetről
már hosszas mesélésbe kezdett. A mesélés elég sok
akadálytal került próbára, sőt egyik vagy másikat le se
győzte. Hiszen az emlékezet múlandósága miatt kitalált
írás, hiába találtatott ki, amikor vagy mivel írni nem volt,
vagy éppen amire írni nem találtatott. Került, amikor az
írást ismerő deák volt hiányban. Volt, ha volt, mert ehhez
nekem semmi hozzájárulásom nincs. Volt az emberi
emlékezet előtt, minden élő anyja, aki el tudta képzelni
tetteinket, akaratunkat és hitünket, mindenben, amihez
csak tartozik, amúgy nyersen és mindazok próbatételeivel
együtt. Érezte és érzi erős szeretetünket magunk dolgai,
jawai és kedves lényekre sugárzón, fele barátainkkal
szemben kutatón, és az Isten felé bizakodón. Még nem is
voltunk készen az agyagpala mintázó asztalon, de a
mindeneket álmódó ősanya, már a büntetések egyik részét
is megálmodta.

Kamarás Klára
ÚGY KELLENE

Úgy kellene, mint őszi lomb a szélben,
hullani, hullni napfényben pörögve,

Sárközi László
Költészet

VI. szonett

Macuo Bashonak

Árva világod elosztja az ősz: nyomokat hagy a nyárban
sárga a táj, de a bokrok alatt tücsök éneke hallik,
alszik a fűzfa, magányosan int neki tükre a sárban.

Lágyan esik le, felolvad a nyelvemen; éteri ízek,
íme az égi s a véges. Ugyancsak a semmibe hajlik.
Zajlik a víz, aromás tea; jégzirom illata habzik:
tarts ki! hiszen kicsi korty csak a tél, noha fájdul a szíved.

Sarjad a zsenge vetés, valahol csalogány szava szárnyal
s áztam – a bőromig! és a varangy? hasal: ágya a bánat.
Lábaim állnak: az utca kövén lila orgona szárad,
száll a tücsök – ni! de röpké a röpte! csak éjszaka szájal.

Gömbök a porban: a fecskeraj álmai megtörik árnyam,
szánjad a nap sugarát; felemészti a távoli tájat,
bátran előre haladsz, hova fény sose hull, csak az ágak.

Kajuk Gyula:
Díós sütemény

-Rosszkor jöttél, fiam!- mondta Galagonya, miután
vendége helyet foglalt.

-Momentán, nem tudlak megkínálni semmivel... De
várj csak, van egy kis száraz teasüteményem, ha nem
veted meg!

Térült, fordult és egy régimódi, kerek pléhdobozzal a
kezában tért vissza. Egy porcelán csészébe néhány
darabot kiszedett és vendége elé tolta. Annak figyelmét
pillanatnyilag maga a tányérka vonta magára, hiszen
szenvédélyes porcelángyűjtő volt.

-Érdekes, finom kis darab - gondolta magában-
valamelyik cseh vagy morva manufaktúra múlt század végi
terméke lehet... De nem tartotta illendőnek rögtön
megvizsgálni a "leletet", ezért egy sütemény felé nyúlt.

bíborban és aranyban tündökölve,
mielőtt eltűnünk a sárban mindörökre...,
de csak mint fáradt, szürke köd lapályon,
úgy borongunk az átokverte tájon,
és mindig akad vérző seb, mi fájjon,
s nincs már idő új dalra, új öröme.

Bittner János
1987 ŐSZÉN

Október végi, nyirkos köd szitált,
szükség lett volna egy meleg kabátra...
Hajnal volt, dúdolgattam stopra várva.
Lerobbant, roncs Ladám útszélen állt.

Az út üres volt, mint a képzelet.
Csoda lenne, ha bárki erre járna.
Topogtam álmosan, vacogva, fázva.
Ilyenkor hűvösek a reggelek.

A köd mögül egy autó érkezett,
csak kissé lassított le, meg nem állt.
Dühös lehettem volna e világra,

de könnyed voltam és elégedett,
mert elképzelttem karcsú testedet,
és arra gondoltam, most bújsz az ágyba.

Baranyi Ferenc
anniVERSaire

A hatvanéves Thierry Árpádnak

Még Kalocsán sincs púder a gereblyén -
mondotta Krajczár Imre hatvanegyben.
Igaza volt. Akárhogy is szeretném
cáfolni őt, nincs ellenérvem egy sem,
hisz tétele ma is megdönthetetlen,
ellene púder, gereblye se lázad,
még akkor sem, ha sikk a légy a tejbén
s a káposztára is kecskék vigyáznak.
Ám nincs veszély: a púder fémdobozban
unatkozik s csupán arcbőr az álma,
a gereblye sem vágyódik titokban
más porra, csak az ágyások porára -
biztos tehát a rend harmóniája.
Ki rója fel Deáknét és a vásznat?
Ki rója fel, hogy cinkezett a kártya
s a káposztára is kecskék vigyáznak?

Nógrádi Gábor

HOGY ÚJRA MONDOM? S ÚJRA UGYANAZT?

Hagyd el! Vess össze éjt sok éjszakával!
Vagy árnyamat, mit annyi árny beárnyal
tedd máshoz, kit megmaradni maraszt
árnyék-hada, és nem lelsz egy araszt,
mitől újságosabb lennék. S az éj, ha szárnyal
testünk között, nem telik lobogással
degeszre, hogy ne tudnók csontig azt.
Mert könnyedén a lényeg eliramlik,
s mit hátrahagy: roncs, vércsepp, ostoba
törmelék – a Minden egyeddé romlik,
s embert nem ráz ismétlés ostora
értővé! Ezért osztom százvarázsú
szóval ugyanazt, mint halált az ágyú.

1968.

Köves József
Sötét metropolis

Ősszel alig volt fény a városban.

Csak az Oktogonon – akkor November 7. téren –, a Savoy-jal szemközti oldalon villogott sárgásfehéren a fény-újság vasárnap esténként. Sokan jártak ide, hogy elolvassák a sporthíreket, az NB I legfrissebb eredményeit.

Egyedül a Népsport jelent meg hétfőn hajnalban; rendes napilap, újság mindig csak kedden volt először. Az első hétfő reggeli lap (már vasárnap este megjelent), pár héttel a forradalom előtt debütált. Ez volt a Hétfői Hírlap, amelynek emlékezetes első száma Tiszta lap című vezércikkkel kopogtatott olvasóinál. Főszerkesztője egy

Te felróttad - s megértél hatvan évet.
Hogy képzeled? A kettő nem megy együtt.
Amúgy se hosszú ez a rongyos élet
s csak kurtít rajta mindenféle szent ügy,
de önmagunkat előbb eltemetjük,
mint álmainkat. Szégyen és gyalázat,
hogy nem kell ott csoda, csupán ügyes trükk,
hol káposztára is kecskék vigyáznak.

Verzár Éva
Ilyenkor, októberben...

Tájképbe kérezkedik a látvány. Bokáig ér a nyár aranyát magába záró, megszáradt, épp egy vadgalamb lába alatt zizegő avar. Hét öreg platán kiáltja a tiszta kék égbe az októbert, négy magas kőfallal körbezárva.

A Duna nem messze innen szabadon folytatja megkezdett útját. A platánok áthajolnak a kőfallon, és sóhajtozva figyelik az erős sodrást.

Sárga villamosok zötyögnek, kattognak, rohannak erre-arra, nyomukban autók tolokodnak szoros sorokban. A platánok áthajolnak a kőfallon, csendben ágaskodnak, isszák a fényt.

Ilyenkor, októberben...

Mária tizennyolc éves volt a régi álom-őszben, a Duna-parton, vadgalamb-pár ugrándozott a lába előtt. Előkotort egy darab száraz kenyeret, lemorzsolta a földre, figyelte, mint csipegetik fel a falánk csőrök az apró kenyérréket. Vőlegényét várta haza a fogságból. 📄

Demeter Zsolt
Amália rajzol

paca itt
paca ott
színes cikk-cakk
nevetek és ő is rám nevet
Rembrandt
Boticelli
Picasso
nevetek művészi elüzletiesedő
paca itt
paca ott
színes cik-cakk
felhőtlen égszínké élettöröm
rám nevet "gyere" mondja
"fantasztikusan szép ahogy lemegy a Nap"
hangosan nevetek gyönyörűm
botladozva de szívvel rajzol

hétrel később már Véres lap című hasábossal köszöntötte a forradalmat.

**Fetykó Judit
Nézlek**

Képzletben állandóan nézlek,
megsimogatlak, mindenhogy becézlek,
megigazítom a fogason ruhádat,
elsimítom este az ágyad.
Látom hogy ülsz a fotelben,
s lapozol egy füzetben,
a nyugati égbolt alkonyi fénye
rávetődik asztalod szélére.
Képzletben ismét átölellek,
karomban vagy, mégsem érinthetlek,
végigsimítom a hajadat, a szádat,
s a valós szoba váltja fel szobádat.

**G. Ferenczy Hanna
ŐSZI KALEIDOSZKÓP**

A KERT
már sápadt, rozsdaverte
rőt színeit épp kikeverte
palettáján az Ősz.

MEZŐ
kihalt és mélyen hallgat
elfáradt rögtön csend takargat
már hazament a Csősz.

ERDŐ
birkózik vad szelekkel
örvénylő, tarka levelekkel
tehintve az út.

PATAK
vacogva néz az égre
de nem talál egy cseppnyi kékre
riadtan tovafut.

A KÖD
tömjenként hull a rétre
nyírfákra és a jegenyékre
és mindent eltemet

AZ ÉJ
kabátját összevonja

illatos a virágok virága
és én vagyok a királyok királya
szerintem látom az égszínkéket
a lebbenő lepkét
Amália rajzol
és kell-e többet remélni

**Bárdos László
Alapító esemény**

Az agyonbeszélés után kitört a némaság:
a másik szoba már feltörhetetlen.
Szó csak szót követett, amíg
el nem fajult mindahány
a barbár színjáték néma ütlegévé.
A fejbe beleverve a csönd:
figyelhetni eltűnt neszekre.

**Vihar Béla
Találkozás a Névvel**

Az utcazajban mintha nevedet
hallottam volna a hátam megett,
s megállásra késztetett egy reflex:
a gyermekkor óta beidegzett
tudatsor, emlék: e név én vagyok!
Én? Én? Csakugyan? – tűnődtem, ahogy
tétovázva, lassan tovaléptem,
önmagammal néma párbeszédben.

Hát ez volnék? Ha felhangzik neved,
a világnak a válasza: jelen!
S úgy tartozékom, hogy már lényem is,
csupán néhány hang, s énem része is?
Béla! – mondják, és hárommilliárd
ember közül egy csapat felkiált,
akiket anyjuk ekként nevezett:
délceg királyok, kis fűszerezsek,
merengő költők, ácsok és papok
sorából szólok én is: itt vagyok!

Mi ez a jelzés? Címke, foglalat,
hogy létezőként számontartanak?
A bölcső mélyéből hozott neved
suttogta szülőm, s majdan kedvesem,
a lehulló est nagy árnyaiban
ezt ismétli; az ajka hangtalan
felidézi az arcom, életem,
és ott leszek e név betűiben.

Hold pirosló lampionja
lebeg a domb felett.

Bányai Tamás **Formaság az egész**

Többre kell vinni és ott, ahol lehet. Ebben kölcsönösen megegyeztek. Csak a hol miatt volt nézeteltérés. Niki Ausztriát javallotta, Ákos Anglia mellett kardoskodott, amire kevéske angol tudásuk ösztökölte. Egy dolog volt bizonyos: menni akartak. Többre vágytak annál, mint amire otthon számíthattak. Érthető. Mindenki többre vágyik.

A gordiuszi csomót Niki Amerikában élő távoli rokona oldotta meg. Gyertek hozzánk, és itt majd...

Amerika már a távolságánál fogva is csábítóbb minden más országnál. Ott meghúzhatják magukat, és ha dolgoznak keményen, két-három év alatt megspórolnak annyit, amennyi – majdan, egyszer hazatérve - elég lesz lakásra, berendezésre. Az esküvőt is odakinn tartják. Semmi lakodalom, semmi felhajtás. Egyszerű polgári esküvő, két tanúval, költség minimális.

A távoli rokon szívesen fogadta őket. Kezdetben otthont nyújtott nekik, Ákosnak még munkát is szerzett. Igazán megtett minden tőle telhetőt. Nem rajta múlt, hogy a fiatal pár új élete döcögve ult. Csakhogy míg másokat talán megrémítettek volna...

Szeferenc Hunor **Hunor és Magyar**

Imaféle Káin ellenében

Hátunk összevetve.
Íjunk hegye előreszegve.
Fölöttünk az EGY-IGAZ-ISTEN;
s testvéri-magas szinten
azonos-vérű vértben
nem veszíthet fajtánk
semmi, csúf Káinok felett,
de könnyünk esik Ábelért,
mert irgalmas szívünk
fölfelé engedett
haladni már az ősvilágban:
emelve, teremtve mindig
minden világban,
gazdagítva testvér-szíveink
egymás iránt a küzdelemben.

*

És ettől, SZERETET-ISTEN,

Mindannyiunknak van egy igazi,
valódi neve, s benne az, ami
sorsunkból szövött jelkép, tartalom.
Mi lesz az enyém, ha ama napon
rám int ujjával a tűnő idő:
mérd fel utadat, mérd fel, hogy minő
nevet hordoztál! – Mit feleljek én? –
Bolyongó voltam, kerestem a fény
szigeteit, s itt állok vallani:
az ember anyyi, mint a harcai.

Bolyongó voltam, messzire megyek,
s aki majd lát tusázó felleget,
virrasztó fát a pusztán, az velem
találkozik – engem pillant a szem –,
reám gondol – bár nem tudja nevem.
(1962)

T. Ágoston László **A miniszter sofőrje**

Kovács és Balogh barátsága még a középiskolában kezdődött. Egy osztályba kerültek a kisvárosi gimnáziumban. Mindketten kollégiumban laktak, mert egy - egy olyan kisfaluból érkeztek, ahonnan nem volt autóbusszjárat a városba, amelyik reggel elhozta, este pedig hazavitte volna őket. A vonatok messze elkerülték mindkét települést.

Kezdetben csúfolták is őket az osztálytársaik, a városi fiúk, mert tájszóval beszéltek. Bármennyire igyekeztek is megtanulni az úgymond' irodalmi nyelvet, még a feleleteikbe is becsúsztattak olykor egy - egy nyílt á - hang, egy - egy tájjellegű kifejezés. Ilyenkor a tanárok elnézően mosolyogtak, bólintottak, hogy csak mondják tovább, az osztálytársak azonban harsány röhögésben törtek ki. Nem véletlen, hogy a második hét után padszomszédok lettek, s a kollégiumban is egy szobában laktak.

A második évben már konszolidálódott a helyzetük. Igaz, Kovács Béla apja, aki a megye leggazdagabb termelőszövetkezetének, a Szovjet - Magyar barátságának az elnöke volt / no meg a Szovjet - Magyar Baráti Társaság megyei elnökségi tagja is...

Péter Erika **Takaróba bújva**

Nincs távfűtés.
Az ősz korán kopogott,

Ne űzz el engem!

2008. december 24.

Bodó Csiba Gizella
ÖREG FOLYÓ

Lelassultam,
köveket, sziklákat görgető folyó
rohanásom csetlő-botló,
vékony csermely-erekre bomló,
szerteágazó.
Elhagyott zuhatag-árkok
maradtak utánam,
hordalékaimon
a habfodor emléket hagyott,
a vízbe mélyült lábnyomok
nyomtalanok.
Minden tükrömben maradt,
csúcsok havas látványa,
lámák nyugodt sétája
szirtek szélén,
őrzött rovasok egy sztélén.
Semmi mellett el nem rohantam,
ami teremtett-lényeg.
Mi zavarossá tett, azok az érzések.
Azoknak békés öblét félttem,
előrerohantam, vagy lekéstem,
talán ezt nem éltem meg- és át bölcsen,
a forrásnál még zabolátlan törtem,
kanyarokat vágtam, elvesztem
olykor sásban-nádban-pocsolyában.
S most itt ballagok lelassult folyó,
lerakott hordalékaim
deltákra szakasztom,
Hold-töltekör érzem
a hosszú útnak végét,
talán követnem kellett volna őket,
kik az óceánt elérték.

Velence, 2009. 09.10.

plédbe burkolózva fekszem,
én, a szégyenlős kokott.
Az élet
nem ad meletet,
annyit, mint e kendő,
fekszem puha plédbe bújva,
én, a vén esendő,
takaróba becsavarva,
mely tarka, mint az ősz,
terítővel betakarva,
mi kopott, de erős.
Plédben fekszem,
amely tarka,
mint az én
kis életem.
Plédemet magamra húzom.
Rongyos, mégsem
szégyellem.

Elnyűtt kendő lett a lelkünk,
aranyos szegéllyel,
rongyázós lett az életünk,
s rég nem mosunk kézzel.

Pécsi Éva
Dalom

Veri a cserepeket a házról,
északnyugatról jöve a vihar.
Rigók isznak a pocsolyából,
s vesszőkosártól feszül a kar
errefelé. A költő könnyel ír,
ha bír. Ha akar. Hidat építek
soraimmal az álmatlan éjszakák
felett, tengeráztatta ujjaimmal.
Visszakérdezek, ha érvelsz:
Mondd, van-e még vers,
igaz, erős vállú?

Volt paripám,
de tört lábú...

1855-1947

Gyövel Minka

A POR*

Repül a por az őszi táj felett,
 – Hamvas, kavargó, könnyű fellegek –
 Felkél a hazatérő nyáj nyomán
 Az utak széles, hosszú vonalán,
 Nagy csordák fehér sokasága benne,
 Mintha egy hadsereg dobogva menne.
 Gyors, rövid mozgással által vágja
 A falu kondorszörű disznónyája.
 Sötétebb színnel, simább mozdulattal
 A vidám, ürge ménes hazanyargal,
 Aztán libák fehér szárnyal repesve,
 Gágogva. – Csak mindinkább száll az estve.
 Árnyképekként már elvonultak mind,
 Csak por az úton, s néma csend megint.
 A láthatáron nyárfák koronája,
 Levélzetük égő világos sárga
 Kék ég lapjáról élesen leválnak
 Finom metszésű izzó sárga ágak.
 Aranykévüket dob a por felébe
 Estsugarak hosszúra nyújtott vége.
 Csak száll a por arannyal áttört leple,
 Az őszi tájat hullámával fedve.
 Hideg fénnel keresztül csillan rajta
 Egy nádastó víztükre, színes partja.
 Szétszórt vályogkunyhók a nádas mellett
 S nyár folytán gazdagra vadult kis kertek:
 Nagy napraforgó lehajtott fejével,
 Zöld csodafa mesés levélzetével,
 Távol kelet varázslatos virága,
 Élesre rajzolva gyümölcse, ága,
 A szerb tövis, piros álkörmös-szárak
 Dúsan fejlődve egymás mellett állnak.
 Virágok ingadozva hajlanak:
 Bűvös színek a porfátyol alatt,
 Világos álmom elmosódott képe;
 Arany-csillám a rózsaszínű égbe.
 Minden felszálló, elrepült parányba
 Az anyaföldnek egy-egy álma:
 Rég elvirult növényzetnek pora
 Elhamvadt nemzedékek tábora,
 Szétomlott sziklák foszlott törmeléke –
 Csak száll a por a finom esti légbe,
 S örökre egyesülve benne réved
 Az elmuló – kifogyhatatlan élet.

A SZÉPSÉG ANGYALA

Rhythmicus próza

Oh emberek! hiába törtök életemre,
 Halhatatlan vagyok!
 Lakásom a föld, az ég, minden csillag,
 A végtelen határtalan határa.

*

Gyűlöltök, jól tudom,
 Mert testetek, s lelketek durva szövetét
 Fájón érinti lényemnek sugárja.

Imádnak egyesek, de ezek is szenvednek,
 Mert el nem érhet,
 Csak tiszta lélek,
 Egy hang, egy ének,
 Virág illatja
 A szív legfehérebb, legszűzebb gondolatja.

Ki salakkal szívében, szemembe néz,
 Tüzembe vész,
 Elég, elporlad menthetetlenül.

*

S mert úgy szeretitek a salakot
 Ezért fordultatok
 A „Haszon Démona” felé.
 De emberek,
 Hisz’ nem lehet!
 Ő gyengébb nálam.

*

Tartózkodásom volt hajdanta rég
 A vad szűz rengeteg, –
 Kivágtatok, – haszonra,
 És hogy dőlt romba
 Reményetek:

Hasznot nem hajtott a kopár föld,
 De szép lett újra,
 Bozót felverte,
 Éretlen fanyar zöld,
 Halvány kalászkok ingadoztak
 Az elfakult talaj felett.

Szárnyam érintése alatt
 Kiszinesednek undok gyárfalak,

* Ez a vers a legkorábbi, 1890-es
Nyírfalombok c. kötetből való. [Pór Péter]

SPHYNX

Hópelyhet fogni lázas kézzel,
Egekbe nézni ember-ésszel,
Elszállni kóbor fellegekkel,
Remélni, várni, minden reggel. –

De hogy ha ránó alkony árnya
Éjt-váró hallgatag világra:
„Mi volt ez mind?” hiába kérded.
Felelhetsz tán: „hisz’ ez az élet”!

ÉLETRAJZ

EUNOÏA

Az egy, hatalmas, végtelen nagy Isten
Lebeg a végnélküli Nirvanában
Elszenderül – a nagy, kimondhatatlan
Kétségbeejtő magasztos magányban.

Elszenderül, – és teremtő erővel
Álmában megteremti most az álmot,
Mégálmodja magát, eget és földet
Meg az egész, nagy, végtelen világot.

Oly mélységes, hatalmas lett az álma
Hogy mind, e változandó álmoképek
Folytatva, az örök nagy Isten álmát
Azt álmodják: hogy léteznek, hogy élnek,

Az Isten álma szép, magasztos, tiszta,
De belefolyt a nagy harmóniába
Elferdítőn, zavartan, visszatetszőn
A sok teremtett álmoképek álma.

Hová fejlődik még e vad zavargás?
Ilyen alakban meddig tart még itten
Az árnyak képződése, szétfolyása?
Mikor ébred már fel az öreg Isten?

Rettentő kémények magaslatából
Leszáll a füstös pára
Utcák hosszú sorára,
Megtelíti a város minden részét
Halált-hozó, betegség-terhelt léggel.
De ismét szép
A józan sivár kép
Ez ingó, vörös-lilaszín homályban.

Lehordtátok templomok tornyait,
Gyárkéményt raktatok helyébe. –
Csak nektek kár, de engem el nem űztök.

*

Lakásom volt hajdan az ember teste
Arányban, színben szép,
Kiváló ép,
De ti elnyomtátok örökre
Betegség-, bűnnel, ferde öltözékkel.
S még sem lehet –
Nézd e szemet
Hogy ég, hogy ég,
Mi szép, mi szép!
Mert összeszedte, mind, fájó tüzébe
Az elkínzott, nagy, ős harmóniát.

*

S legfőbb szentélyem volt az ember lelke:
Újra születtem minden gondolatban,
Minden érzésre szárnyam újra nőtt.
Hatalmassá tevém a földi embert,
Hatalmas volt, hatalmas, szép, és boldog.

De ím, a Haszon démona szólt hozzám:
„Imádj engem, s hatalmasabbá teszek”
S a gyöngé ember meghajolt előtte
Csókolta a szörnyeteg érckezét.
S most vonja, vonja, fuldokolva, lassan
Elképedt arccal, kiszáradt lélekkel
Molochnak nehéz, szörnyü rabigáját.

*

Még vissza, vissza fordul néhány hívem,
Keresnek vággyal, őrült szenvedéllyel
S ha nem találnak, – néma fájdalomukban
Leborulnak, komor ikertestvérem
A „Rút” borzalmas nagysága előtt.

*

Oh emberek, hát nem látjátok még se
Hogy mindhiába törtök életemre?
Megtettesülök ismét újra, újra
Csak ti szenvedtek száz halálos sebtől
Ha ellenem őrült fegyvert ragadtok.
Mert én vagyok: a tisztaság, a béke,
A halhatatlan, fényes, örök Esmény!”

*

ALTATÓ

Ömlik, terjed a széles nagy
Déli meleg,
Lassan hullnak a hamvas, lágy
Mák-levelek.

Nehéz kalászkok csendesen
Hajlonganak,
Ezüst sugárú nyári fény
Fátyla alatt.

A teljes boldog földi lét
Virágba van,
S a szív oly boldog, oly nyugodt,
Mert vágytalan.

MAGÁNOS ÚTON

Hiába szólok, nem felelhet senki,
Nem érti senki, senki meg szavam,
A rettentő, félelmes pusztaságon
Magam vagyok, egyedül, egymagam.

Ki távol áll, ki alantabb, ki feljebb,
De vélem egyik, egyik sem rokon,
Előre csak! fáradtan, összetörve,
Vad, tövises, magános utakon.

S te fenn az égben, Te Örök-magános,
Meghallod-e kiáltó gyermeked?
Vagy te is oly magasan állsz felettem,
Hogy szavam soha meg nem értheted?

TÁNCVIGALOM

Homályosan világított szoba sarkában, kis asztal
mellett, puha vörös-bársony kereveten, egy
púpos, halvány ember ül.

Okos, mélabús szemei nyitott ajtóra függesztve,
melyen át bálterembe látni.

A teremben mint fényes árnyak, vonulnak el
könnyű, színes leány-alakok, csillogó ruhákban,
hevült arcokkal.

Világosodni kezd a fehér hajnal,
Hamvas párák szürkés aranyba fonják
A földfeletti, hús, emberlehelte,
Hullámzó, fátyolos ködréteget.

*

Egy angyal hosszú arany-fehér szárnya
Siklott el hangtalanul a homályba,
Hidak, folyók, kertek, házak, vad erdők
Temetők, legelők, városok felett.

RÉTEGEK

Rythmicus próza

Orgona hanggal hangzik az ének,
Ünneplik napját Megváltónk
Mennybemenetelének.

Ott térdel a nép
Sűrűn egymás mellett:
Durva szövetű földi alakok
Terjesztik a köznapiság lehet.
Minden szívben sajátos kicsinyes gondok:
Az önzés, a vétek. –
Közöttük téved,
Az örület sötét árnya,
Anyagiasság durva homálya.
Növendék lányok színes ruhákban,
Fejecskéjükben: hiúság gondja,
Érzésük: „kényelmetlen”
Cifra, szokatlan, új öltözetben.

*

Amott egy sorban hetyke legények:
Kihívó szemek felvillanása.
Még most is? – Itten?
– Hisz’ jó az Isten! –
Öreges asszonyok.
— Hosszú az élet –
De minek éltek?
Szivükben még mindig az anyag hatalma
Mely egyre csalja
A földi embert
Vágyról vágyra,
S nem nyújt nyugalmat, és nem nyújt életet.

*

De im, a sok lehajtott fej felett
Kitárt nagy templom ajtón
Beolvad, beözönlük
A forró, arany déli fény.
Tömjén-felhőkön szállva
Napfény, s égő viasz-gyertyák sugárja
Arany fátyolt szőtt, mely ott lebeg
A sötétlő fejek felett.

*

Virág és parfum-illat, csicsergő beszéd, s csengő,
kissé túl-magasan csengő nevetés hullámai
szállnak a púpos emberhez.
Arcát lázas keserűség önti el:

„Gyűlöllek, gyűlöllek! nincs közöm hozzátok,
Csak egy ami közös: a nagy élet-átok.
De még köztetek is elátkozott vagyok,
Bár átkosak mind, mind, – kicsinyek és nagyok.

Bármilyen legyen sorsod, végső osztályrészed:
Az elkerülhetlen, borzalmas enyészet.

Minden gyümölcsfának porba hull virága –
Alig hajt ki a cser, már a fereg rágja.

Alig serdül a lány, már lehámlik róla
Az ifjúságnak egy-egy hírmondója.

Minden, mi született, száz halállal vész el,
Undok lesz előtte, amit szépek képzel.

S én ezt mind jól látom. És ti? – engem néztek.
– Véletek sem lesz jobb, lágyabb az enyészet!
Ha egyszer rút testem majd a porba olvad —
De néktek – szépeknek – mit hoz majd a holnap?

Szörnyű, szent enyészet, hogy imádlak téged!
Te osztod egyedül az egyenlőséget!”

Egy csinos, nagyon fiatal leány halkan bejő,
megáll a nyomorék előtt, felkéri táncra.

Ez átfogja a leány derekát, ügyetlenül, zavartan
kilebeg vele.

KI VOLT?

Mély nyomok a hóban,
Elhagyott nagy kertbe’,
Kékesre nyomúlva
A fehér hó pelyhe.

Ki járhatott erre?
– Az út oly elhagyott –
Látom még a nyomot,
De nem az alakot.

Majd visszaképzem:
Milyen volt az élet,
Mely itt magányosan
A nagy hóba tévedt?

Míntha már látnám is,
Jó felém egy árnyék,
Míntha az árnyékban
Magamra találnék.

S a fátylon túl, egy más rétegen,
Magasztos-édesen,
Elszálló hanghullámok:
Az orgona mély, zúgó hangja.

*

Keresztül tör most rajta
Fényes sugárként
Az oltár felől felhangzó szó:
Sursum corda!

*

E szóba fűződik most minden eszmény
Mely mint fehér vágó, tiszta gondolat
Ott lenn fakadt
A sötétlő szívekben:

A szeretet egy-egy csilláma
A hit, a lelkesülés, a remény.
Felszáll e szóval, mint kuszó növény
Sugár fa ágán
Hogy nő, hogy terjed!
Már áttöré a templom boltívét
Már ottan száll
Napsugaras, kék, forró nyári égen,
Mint egy hatalmas nagy madár.

*

Hogy lent maradt a vétek
Salak, sötétség
Oh e legfelső réteg!

Nagy Istenség, ezen keresztül látlak,
Felszállok hozzád,
Im, elérlek!

ALKONY

Belepte első hó pihéje
Dombok hullámos vonalát,
Fehér dombok, szürke téli ég alatt.
Csak nyugaton szüremlik át
Pirosas-sárgás esti fény.
Mint egy emlékezet
A hó felett.

Falu, gyalogösvényén,
Barnára taposott ösvényen
Fehér hó közt, jön most a csürhe:
Kis kondorszőrű malacok
Hosszú orrú bozontos disznók.
Rövid vágta
Pici lábuk himbálja
Gömbölyded hátukat.
Hosszu fülük fel és le lebben,
Mind sebesebben:

Hiszen én jártam itt –
Ide be van nyomva,
De már nem ismerék
A saját nyomomra.

NOVEMBER

Sárgul a lomb, sárgul az erdő, –
Ki útra kél, ki szendereg,
Idegenek lettek a földön
A régi, váró emberek.

Idegen lett szavuk hangzása,
Tekintetük, mozdulatuk.
Deres a harmat csillanása,
Felhők borítják a napot.

Örök múlt, távozó jövője.
Bölcsőt rejtő sírja felett
Reszketve hullnak őszi ködbe
A fáradt, sárga levelek.

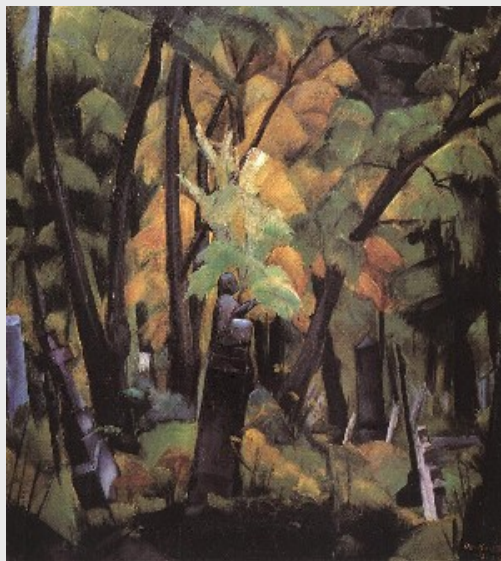

Szövegforrás:
Czóbel Minka, Boszorkány-dalok,
[válogatta: Pór Péter], Bp., 1974,
Szépirodalmi Könyvkiadó.

Az alanti szerző nevére kattintva az előző számokban közölt gazdag válogatás olvasható.

Haza felél haza felél!
Rövid vágta,
Egymás nyomába
A csürhe elhalad
Szürke téli ég alatt.

Fehéren
Száll az alkony,
Világos-sötétén
Száll az alkony, száll a csend,
Havas háztetők kéményéből,
Füst szállong,
Ide-oda lebbenve szét oszlik,
Mint egy emlékezet,
A táj felett.

Derkovits Gyula: Öreg temető

Költő Nagy Imre, Balázs Béla, Oláh Gábor, Kaffka Margit, Rozványi Vilmos, Keszthelyi Zoltán,
Nadányi Zoltán, Bárd Miklós, Hollós Korvin Lajos, Fodor József, Gellért Oszkár, Marconnay Tibor,
Simon István, Rab Zsuzsa, Jókai Mór, Vihar Béla, Lányi Sarolta, Lévai József, Kis Ferenc,
Komjáth Aladár, Kún József, Ladányi Mihály, Kerényi Grácia

kortársak, mesterek

Szerkesztő: Kaskötő István

Faludy György

1910-2006

A veszthelyre sáros út vitt
és kikericssek kékjei.
Száz év, s meghaltam volna úgyis-
vígasztalódott Vécsey.
Lahner György sírt s a földre nézett,
Damjanich szekéren feküdt,
Leiningen felmentő honvédek
árnyát kereste mindenütt.
S a táj olyan volt, mint a fácán:
tarlók, fák vérző foltjai,
és ők, tarkán, libegve, hátán:
elhulló, bús-szép tollai.

Aradon így. A pesti téren
is ütötték a dobokat,
de ő; nem félt, csak arca széle
vetett rózsálló lobokat.
Mosolygott. Mi bánta, hogy vége?
Branyiszkónál nevét az égbe
karcolta kardja, a híres.
Ez volt Dembinski hadsegéde,
Abancourt Károly ezredes.
S mi elfeledtük. A miniszter,
bár hívták, maradtak egyedül.
- Az Al-Dunán szólt mély a gázló
s vénember már nem menekül.
Leszek bitófán harci zászló,
ha sorsom ezt így róttá ki-
s habár magyar volt Csány László,
úgy halt meg, mint egy római.

A többi, mintha friss, mély sebből
fröccsen szét érdes csepű vér,
Kuftsteinbe, Grácba, Josefhstadtba,
Olmützbe vitte a szekér.
Húszan egy odvas pincelyukban,
nehéz bilincsben, pipájukkal
egyensúlyozták magukat:
így éltek, sakkoztak, dohogtak
és elmélkedtek, jó urak.
Kegyelmet vártak s forradalmat,
áldottak-átkozták a hont
és írtak vert hadakra verset,
tábornok Bemre disztichont.

Volt, aki bírta; más kivénhedt;
olyik megőrült, de az élet
sodrából mind-mind kiesett.
Kinn szöske osztrák hadnagyoktól
gömbölyödtek a hitvesek.
S az ország rothadt. A rabságot
mindjárt megszokta s elfeküdt

Talán 2020-ban, mondtam. Addig nem élek
és csontjaim sem érzik. Hunyt szemmel ezért láttam,
képzelttem és idéztem minden nap, minden éjjel
az új Magyarországot negyven év bujdosásban.
Esztergom: dombra feltett királyok koronája;
tavaszi eső könnyén átdomborul a Kékes;
s ezüstvértés leányok vágója Budavára
fölött a báránnyelűk hosszúkás paripáin.

De most, hogy mindennapos köztünk a lehetetlen:
látom, amit meglátni sohasem remélhettem,
és eljátszhatom újra tükröm, a Balatonnal,
tavasszal a vízparton sétálok majd Pozsonyban
s nyáron talán a Csíki havasok alján járok -
jaj bujdosó barátok, nem tudtátok megérni,
Vámbéry, Jászi, Fényes, Szilárd, Zilahy, Kéthly,
Mikes, Kéri Pál, Koestler, Pálóczi, Károlyi!

Vagy jobb, hogy a jövőt csak álomban láttátok?
Köztünk élőködik még a pártoskodó átok,
a falu meg a város avult harca s lekésünk
Európáról, mert csak egymásba döf a késünk,
és bár elsőnek kezdtük, ott kell cammognunk hátul?

Holdanként több tehetség terem itt, mint akárhol.
Talán sikerül végre. De ezt én be nem várom:
szemet hunyok, mosolygok és jutalmamat kérem,
mint Victor Hugo hajdan. Legyen egy sír a bérem,
sír a 301-es parcella közelében.

Budapest, 1989. XII. 27.

A FÁK

A fasorokban kiirtják a fákat,
nehogy fejünkre dőljenek, mivel
rohadnak mind. Mily kár, hogy ember, állat
helyett a fák s virágok kezdik el

a kihalást. Ha mi jönnénk elsőnek,
tennének valamit. Vajon nincs elég
kacat a boltban már minden vevőnek?
nem hallhatunk este több jó zenét

házunkban, mint Bach egész életében?
termett-e ennyi pénz meg ital régen?
nincs-e kocsija majdnem minden háznak,

hogy gazdája kedvére furikázhat
a lég szennyében? És ugyan mit bánja,

a földön, mint télvízkor vágott,
rózsás rügyekkel tele bükk.
E rügyből egy se bontott zászlót:
a nagy tavaszi láz heve
kilobbant, múló szalmaláng volt
vagy átköltözött másfele,
Londonba, New Yorkba, Turinba
és hűs lidércként messze táncolt.

Száz év s a magyar börtönéjjel
nem változott száz év alatt
Száz év s az első fordulóra
ébredtetek és lassan róva
a lépést, méléztatok róla,
mit hozott Világos, Arad:
száz év hűséges ingaóra,
én folytatom járásokat,
mások járnak lépéstetek,
s míg árnyékunk a kőpadlóra
hull hány nap, hét és hónap óta! s kihúnyunk,
pisla mécsesek:
sok szép magyar fej, hervadt rózsza,
Lonovics! Barsil! Berde Mózsai!
árnyatok felénk integet.

Békéscsabán, az "Aradi 13" emlékünnepeén olvasták fel.
A Jobbik tiltakozott a szerinte „cionista és magyarellenes”
költő versének felolvasása ellen, és előzetes cenzúrához
kötne, hogy hivatalos ünnepeken mely költők verseit
olvashatják fel a jövőben.

1956, TE CSILLAG

A terrible beauty is born.
(Yeats)

Másnap, szerdán reggel: por, ágyúszó
és szenvedés; mégis, mikor átvágtam
a Hősök terén, mosolyognom kellett,
mert nem állt szobor többé a csizmában; -

csütörtök: lázrózsák mindenki arcán.
Földvály már kedd este elesett
a Rókus előtt. Szemközt, az iskola
padlásán felfegyverzett gyerekek; -

péntek: még több vér, tankok a Ligetnél.
Az ütegek torkolatüzzeit
nézem éjjel és borzongok: a szörnyű
szépség most nálunk is megszületik; -

hat nap: a kénezett arcú halottak
apró csokorral mellükön, a járdán
(Köztársaság tér), röplapok, szorongás,
szemem előtt kis, tétova szivárvány; -

ha ebbe fullad bele unokája?

ÓDA A MAGYAR NYELVHEZ

Kéri Pálnak

Most, hogy szobámban ér az est setétje,
te jutsz eszembe, Szent Gellért cselédje,
s ajkad, melyről az esti fák alól
először szólt az ének magyarul.
Arcod tatár emléke már ködös,
de titkunk itt e földön még közös
s a te dalod zsong minden idegemben
itt, idegemben.

Magyar nyelv! Vándorutakon kísérőm,
sértett gögömben értőm és kísértőm,
kínok közt, gondjaimtól részegen,
örökzöld földem és egész egem,
bőröm, bérem, bírám, borom, míg bírom
és soraimmal sorsom túl a síron,
kurjongó kedv, komisz közöny, konok gyász:
mennyei poggyász.

Magyar szó! Ajkamon s gégém lazán
vont hangszerén lázam, házam, hazám,
almom-álmom, lovacska, csengős szánom,
és dal a számon, mit kérnek majd számon: -
nincs vasvérttem, páncélom, mellvasom,
de Berzsenyivel zeng a mellkasom
s nem győz le ellenség, rangomra törvén,
sem haditörvény.

Jöhetsz reám méreggel, törrel, ékkel,
de én itt állok az ikes igékkal.
Árkon-bokron kergethetsz hét világnak:
a hangutánzó szók utánam szállnak,
mint sustorgó füzesbe font utak
fölött alkonykor krúgató ludak,
s minden szavamban százszor látom orcád,
bús Magyarország.

Kihalt gyökök: tőzeggel súlyos rétek,
ahol a fák, mint holt igék, kiégték.
Ős szók: a szemhatárról századok
ködéből még derengő nádasok,
gyepüs vápákon elhullt katonák,
ti bíbicek, bölények, battonyák,
miket vadásztak vén csillyehajókról
lápos aszókon.

Magas hangok: szöcskék és tücskök rétje,
mély hangok: alkony violasötétje,
káromlások veszejtő vadona,

ölelkezés az Írószövetségben:
csomagolnak és indulnak haza;
feltépett sínek, utcák és fölöttünk
a szabadság liliom-illata; -

ezerhétszázhárom, nyolcszáznegyvennyolc,
és ötvenhat: egyszer minden száz évben
talpra állunk kínzóink ellen. Bármí
következik, boldogság, hogy megértem; -

és újra péntek: a Dunánál állunk,
a nap áttör ködön, füstön. Talán
sikerül minden s az alkonyat bíbor
brokátja Zsuzska lencsőke haján;-

és szombat: hajnalban csupa reménység,
de estefelé: nyakunkon a kés.
A keleti szemhatár mögött mocskos
felhők, nyugatról álszent rőfögés; -

mentünk a kétszázezerrel: nem bírok
újabb börtönt, s ha nem is jött velem:
Árpád óta bennem lakik az ország,
minden völgyét meg dombját ösmerem; -

a Bach-huszárok tankban tértek vissza:
eddig sem ápolt, s ha más föld takar,
mit számít az? és mit, hogy fiam majd
Dad-nek szólít és nem lesz már magyar?

Mit elvesztek, ötven vagy száz év múltán
az ifjúságtól mind visszakapom,
és otthon, a sötét előszobákban
kabátom még ott lóg a fogason -

ezerkilencszázötvenhat, nem emlék,
nem múlt vagy nékem, nem történelem,
de húsom-vérem, lényem egy darabja,
szívem, gerincem - kijöttél velem

az irgalmatlan mindenségbe, hol a
Semmi vize zubog a híd alatt
és korlát nincs sehol sem - életemnek
te adtál értelmet, vad álmokat

éjjelre és kedvet a szenvedéshez
s az örömhöz; te fogtál mindig kézen,
ha botladoztam; hányszor ihlettél meg,
s nem engedted, hogy kifulladás vénen; -

ezerkilencszázötvenhat, te csillag,
oly könnyű volt a nehéz út veled!
Nagyon soká süttöttél ősz hajamra,
ragyogj, ragyogj, ragyogj sírom felett.

mondatszerkesztés pagonya,
kötőszók: sok-sok illanó fodor,
s hangsúly, te vidám, hangsúly, te komor,
lelkünk dolmánya, szőtteses, világszép
s búzavirággék.

Múlt T-je: történelmünk varjúsárnya,
karók, kereszttek és bitófák árnya,
s melléknevek, gazdag virágbarázdák,
busák, buják, burjánzó és garázdák,
melyik vidám faeke nyomtatott?
S ti mellérendelt, kurta mondatok
mint paprika, ha füzére vereslőn
lóg az ereszről.

Ragok: szegények szurtos csecsemői,
kapaszkodtok s nem tudtok nagyra nőni,
és E-betűk serege: fekete
mezőn zsellérek koldus menete,
s ti kongó-bongó helyhatározók,
kukoricásban jó irányt hozók,
ban-ben-bim-bam: toronyból messze hangzó
könnyű harangszó.

Jelentőmód. Az aszály mindörökre
ráült a szürke, megrepedt rögökre.
Magánhangzó-illeszkedés! Kaján
törvénykönyvvé Werbőczy gyúrt talán?
Mi vagy? Fülledt ötödfél százada
robotba tört paraszt alázata,
vagy összhang, mely jövő, szebb utakra
messze mutatna?

És főnevek, ti szikarak és szépek,
ti birtokos ragokkal úri népek,
országvesztők, elmozdíthatlanok,
s ti elsikkadt, felőrölt alanyok,
megölt vagy messze bujdosó fiak,
Hajnóczyk, Dózsák meg Rákócziak -
ó jaj nekünk, mi történt ennyi lánggal
és a hazánkkal?

Parasztok nyelve, nem urak latinja,
nem grófok rangja, de jobbágyok kínja,
magyar nyelv! fergetegben álló fácska,
hajlongasz szélcibáltan, megalázva -
s ki fog-e törzsöd lombbal hajtani?
Te vagy jelenünk és a hajdani
arcunkat rejtő Veronika-kendő
és a jövő.

Magyar nyelv! Sarjadsz és egy vagy velünk
és forró, mint forrongó szellemünk.
Nem teljesült vágy, de égő ígéret,
közös jövő és felzengő ítélet,

nem hús palackok tiszta óbora,
nem billentyűre járó zongora,
de erjedő must, könnyeinkben úszó
tárogatószó.

Párizs 1940.

Derkovits Gyula: Dózsa a várfokon

1956. NOVEMBER

Az ég mint kormos, csillagtalan kürtő,
a lápföld sík és pőre.
Vagy százan vánszorgunk a Fertő mellett
és igyekszünk előre.

Mellettem kövér, szovjet tiszt civilben,
rumszag árad belőle.
Egy gyermek sír. Patakon gázolunk át,
s nem leszünk nedves tőle.

Majd: osztrák lámpák, mentőkocsik, szendvics,
mosolygó, piszkosszőke
járőr. Mögöttünk puskaszó, sötétség,
remények temetője.
Furcsa haza. Az ember fellélegzik,
mikor kiér belőle.

A TÁVOLABBI JÖVŐ

Nem kell kétségbe esni. A messze jövő szép lesz.
A szélvert pusztaságon ledőlnek a falak,
és sírok, műemlékek, acélhidak meg gépek
mind elporladnak néhány százezer év alatt.

Pár millió esztendő múlva, új csillagképek
alatt szelíd fejével kibujik a moszat,
ismeretlen virágok nyílnak, mert a természet
variál, mikor játszik, nemvárt fenevadak

JÓZSEF ATTILA TEMETÉSE

Nem hívlak már. Jól tetted így, Attila:
kamasz szemed és fonnyadt bajuszdod
hadd pihenjen örökre itt a lila

domboldalon s szétroncsolt, lecsukott
szembogarad ne nézze többé fájón,
mint járnak úri fogatok lucsok

úton s a pernye hogy esőz a gyáron
s miként lesz mindig másé az öröm -
mert különös nép lakozik e tájon,

a kisbírónak előre köszön,
s kész dáridón urát hogy felköszöntse,
míg lőre-borba fúl az ős közöny -

hiába volt a versek vér-özönje,
testednek jobb már, hogyha így rohad:
e kornál nem durvább a föld göröngye,

és nem keményebb a tehervonat
vaskereke Babits Mihály szívénél.
Mert görcs, bolond görcs lett a gondolat

vak városunkban, mely reszketve él még,
de új vezér felé görnyed háta,
vagy dunyhái alatt kushad, míg éjfél

után az örület csapatja járja,
s felbérelt, hitvány, fokos bitangok
garázdálkodnak szerteszét s a gyáva

polgár lapul. Fúhattál riadót
undornak, félelemnek és közönynek -
becsapott, hogy ne sírj, a kiadód,

azt mondta: tőled kétszer annyi könyvet
adott el, mint amennyit eladott,
s mikor rájöttél nem tudtad a könnyet

elfojtani - mert nem volt olvasód,
nem kellettél! Álirodalom kellett,
buta regények s szemét darabok

kellettek nálunk, amíg a lehelet

születnek s egy merőben különböző embernem.
Vagy a miénk jön ismét? és imádja a szépet,
gondolkozik, fúr, farag, szeret, sír, örül, élvez,

ír, épít, fest, kutatja: mi a mindenség titka,
s nagyon fél a haláltól, de mégis elpusztítja
önmagát és a Földet? Merem remélni, hogy nem.

(Budapest, 1994)

MICHELANGELO UTÓLSÓ IMÁJA

Üllőd a föld s az égi boltra állván
oly ívet írsz karoddal, mint a nap.
Hetvenhat éve állok fenn az állvány
deszkázatán, de nem találtalak.

Vésőm alatt porladva hullt a márvány
s öklömben torzó, vagy bálvány maradt.
Nem leltelek meg, illanó szivárvány,
ki ott ragyogtál minden kő alatt.

Magam lettem vén kötömb, száz bozótban
megszaggatott, mogorva, durva, szótlan,
de lelkemben még égi fény ragyog.

Hogy tudnám testem börtönét levetni?
Üss rám, ha tudsz vén bűnöst szeretni,
Istenszobrász! A márvány én vagyok.

(Firenze, 1935)

HALÁLTÁNC BALLADA

Ott ült a Császár. Dús hajában
hét csillag volt a diadém.
Rabszolganépek térden állva
imádták, barna köldökén
a Göncöl forgott, válla balján
lámpásnak állt a holdkorong:
de a bohóc sírt trónja alján:
"Mit sírsz" - rivallt reá - "bolond,
nincs szív, mit kardom át ne járna,
enyém a föld!"... S hogy este lett,
egy csontváz tántorgott eléje
s elfutta, mint egy porszemet.
- Kényúrként éltünk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmaz nékünk, Jézus Herceg!

lassan kifogyott tüdődből s a póz
a drága, a csibészes, mit mint gyermek

hordtál, lehullt, és agyonkínzott
fejedben az örület vert tanyát.
Mostohaapád űzött, a kopott

vén Államgép - de szerető anyád
is volt, a Haza, és talán ezért
nem volt otthonod s bútoros szobák

közt csavarogtál, havi negyvenért,
és kávéházak füstös páholyában
ültél, kit senki nem hív és nem ért.

De most elmentél s mint golyót a fában
hagytad szívünkben minden szavadat,
s oly messze vagy tőlünk, túl a halálban,

hogy bennünk csak a borzalom maradt,
meg napjaink sötét gyászmenete,
míg felzokogunk, európaiak

a sok turáni közt e fekete
földön. Aludj hát: víz meg ég
nem volt még lágyabb és kékebb, mint e

bús délutánon. Aludj a holt vidék
ölén, hol nincsen híre Dózsa Györgynek.
Aludj, mint Vörösmarty és Vitéz!

Aludj, mert jobb nem élni itt e földek
között, hol fáradt zsellér izzad nyáron
s a téli szél tört ablakon zörget,

hol szolgálknak már nyakkendő a járom
és német szolgabírást hoz az út,
ki csizmában hág sírodra s fejfádról

lelopja majd a vérszín koszorút.

(Budapest, 1937)

A BOLDOGSÁG TITKA

Ha életem csordultig tele rosszal:
boldogságom kis törmelékeit
idézem fel, melyeket kintről hoztam
s bennem laknak. Ez mindig felsegít.

Haldoklók közt, kórházban, szörnyű éjjen
a szilva kék hamvát látta szemem,
meg hogy Catullust olvastam a réten,
patak partján, Denville-nél, meztelen.

Gót ablakokban sírt az Orvos:

"Uram, nektárod merre nő,
amely ír minden kínra s melytől
meggyógyul minden szenvedő?"

S az nyílt: keszeg magiszter
táncolt végig a szobán,
kezében mély ólomkehelyből
kínálva színtelen borát:

"Igyál, e nedv hús, mint a - mámor,
s nincs seb, mit hegged nem takar,
igyál, testvér; e mély pohárból,
csupán az első korty fanyar."

- Kontárok voltunk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

A kútkávánál állt a Gyermek,
szakadt gyolcsingecskeben, s rőt
topánban, s nézte lenn a vízben
képét, mely játszani hívta őt:

..."Ha jössz: a holdleánytól este
a cukrot süvegszám kapod,
s minden pirosuló reggelente
békákon ugráltunk bakot."

"Jövök már!" - szólt, s a víz lenn nyálas
siklót dagasztott zöld hasán,
míg a halál vihogva vitte
anyjához a vörös topánt.

- Balgán játszottunk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Repedt tükrénél állt a Céda:

"Hajamnak árja még veres,
miért, hogy már a régi léha
seregből már senki sem keres?
Ölem még izzó csókra éhes,
mellem rózsája még kemény..."

S az ablakon röhögve lépett
be az utolsó válegény:

"Hopp, Sára, hopp gyerünk a táncra,
ma: holt szerelmeid torán
hadd üljön nászslakomát lárva
ágyékod hervadt bíborán!"

- Buján fetrengtünk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Éjfél borult a háztetőkre,
s kuvikhan szólt a berken át,
midőn a Bankár útnak indult,

Mikor Recsken sötétzárkába raktak:
felülről, a korommal festett ablak
sarkán parányi, téli napsugárka

hatolt be és sétált a falon, szembe
velem. Elnéztem, s az jutott eszembe,
hogy újra megérkeztem Számoába.

NEM ÉRTJÜK ŐKET

Hat szovjet tank jött a Váci úton.
Az elsőt állt egy szőke kapitány.
Jobbról vénasszony bottal, átkelőben,
kezében cekker. Görbén sántikál.

A tankokat nem látja és nem hallja,
de a kapitány jelt ad megállásra,
mert elgázolná. Aztán figyel
az öreg nőt, mint hogyha anyja lenne:
„Lassan, mamus. Ha sietsz, elesel.”

Sokáig tart, míg a vénasszony átkel
és eltűnik balról egy kapuban.
Az oroszok nagyon türelmesek.

Aztán a hat tank gyorsan jobbra fordul.
Érthetetlen vezényszó. Lőni kezdi
a háztömböt, honnét a néni jött.

CSILLAGÁSZOK

Kínában azt hitték: egy nagy tojás
úszott a tengeren, ebből lett minden;
Mózes Könyve szerint hat nap alatt
teremtette világunkat az Isten;

a hinduk azt vallják: Visnu alkotta
- vagy nem alkotta - mindezt sárból s koszból;
a nedvesség a lényeges, belőle
származunk, mondta Thálesz Milétoszból;

a Föld örök, szólt Árisztotelész,
a világóra sosem tud megállni;
a Nap s az Éj, a Jó meg a Gonosz
örök harcot vív - ezt hirdette Máni;

Kopernik lengyel asztronómus rájött:
a megfigyelés s a tapasztalat
megcsal bennünket, mert a Föld jár körbe
a Nap körül, nem köröttünk a Nap;

elásni véres aranyát.

Az útkereszten vasdoronggal
hét ördög várta s a Halál;
s mikor kardot rántott, a csontváz
fülébe súgta: "Mondd, számár,
számár, mit véded még a pénzed?
Meghalsz s a kincsed elviszem,
s a kincs helyett eláslak téged,
akit nem ás ki senki sem."

- Kufárok voltunk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Aránypárnáin ült a Dáma,
s üvöltve sírt: "ne még, ne még",
de ő már átkarolta drága
csípői karcsú, gót ívét,
"engedj csak még egy lanyha csókot,
meg egy gyönggyel kivart ruhát,
engedj csak még egy buja bókot,
még egy szerelmes éjszakát" -
de ő, rút foltot fetve mellén,
mely, mint ráksebb, egyre nőtt,
fehér testét nyakába vette
és vitte, vitte, vitte őt.

- Tunyán helyéltünk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Tüzénél állt az Alkimista,
s óráját nézte, mely lejárt.
"Isten vagy ördög: egy napot még,
amíg megoldom a talányt,
a végső, nagy talányt, amerre
görebjeimnek ezre vitt,
csak egy napot, mert megfejtem,
megfejtem holnap alkonyig."
"Nem fejtéd" - szólt a hang- "nem fejtéd"
s vállára vette jéghideg
kezét, míg felrobbant a lombik:
"Aludni mégy most, mint a töbiek."
- A Titkot űztük mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Pestis-csengőkkel jött dögvész,
s a reimsi szentegyház előtt
húsvétvasárnapján derékon
kapta a hájas Püspököt:
"Néked szereztem ezt a nótát,
gyerünk nagyúr! Csengőm csörög -
légy pápa vagy próféta, rózsás

majd megtudtuk: Napunk nem a mindenség
központja s ne kívánjuk játszani
a lét urát; kis pont vagyunk; köröttünk
a csillagképek milliárdjai;

s most új elmélet jött: az anyag régen
egy helyre szorult össze, majd csodás
módon szétvitte s egy egész világot
teremtett a váratlan robbanás.

Visszavagyunk a kínai tojásnál,
s bár csak elmélet (képzeltetés, mese)
végső törvénynek mondják, iskolában
oktatják s hirdetik mindenfele.

Ha csillagász vagy, de nem hiszel benne
nem kapsz állást s majdnem szétvet a méreg.
Mit zsörtölödsz? Négyszáz esztendeje
ezért máglyára raktak volna téged.

(Budapest, 1999)

SZÉPSÉG, BOLDOGSÁG

Szépség, boldogság - csak négy éves voltam,
amikor télen kivettem egy este
s a Ligetben, éjfékete faágak
közt ragyogott a hold mezíten teste;

tíz évvel később az evangélikus
gimnázium könyvtárából kivettem
Shakespeare Összest, olvastam és lihegtem -
mind közt legjobban a Vihart szerettem;

később megláttam Kosztolányi Éva
kis mellbimbóját, mely skárlát zománc volt,
miközben ruhája egy pillanatra
meglebbent mellén, mikor velem táncolt;

majd a veres mauretán sivatagban
a gyönyörű gazella, mely szerényen
megállt előttem, nem félt és csak nézett
halványkék fényű, vágyódó szemével;

s Új Guinea borzalmas, déli partján
ahogy a sziklák közé csúszott térdem
a halványan hajlongó és narancsszín
halakhoz a Korál tenger vizében;

vagy amikor az éhségtől remegve
a recski sötétzárkában megálltam
s a kulcslyukon egy sugár tört be hozzám
mint a tébolyult napfény Számoában; -

hajnalködökbe öltözött,
légy szent püspök, vagy rút eretnek
ki ég a máglya kormain,
misézhetsz lenn - én fenn nevetlek
a dómok csonka tornyain!"
- Álszentek voltunk mindahányan,
s az évek szálltak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

A vén Paraszt már tudta s várta
alkonytájt kinn az udvaron:
"Görnyedt testünknek nincsen ára,
s úgy halunk meg, mint a barom.
Kaszás testvér! Sovány a földünk!
könyörgöm: egyet tégy nekem:
ha elviszel, szórd szét trágyának
testemet kinn a réteken!"
Ő rábólintott s vitte lassan,
s úgy szórta, szórta, szórta szét,
mint magvető keze a búzát,
vagy pipacsot az őszi szél.
- A földbe térünk mindahányan,
s az évek szállnak, mint a percek,
véred kiontott harmatával
irgalmazz nekünk, Jézus Herceg!

Faludy fotó: Huszti István

a huszadik század véres borzalma
közt mennyi boldogság s gyönyörűség volt:
könyv, állat, ember, szó, virág, kép, szobrok,
míg nem borult hitvány ködbe az égbolt.

Most nyolcvannyolc éves lettem és tél van
s Karácsony és még éjszaka felettem
a hold fagyott, ezüst gyümölcse fénylik,
melyet az őszi kertjében itt feledtek.

(Budapest, 1998)

Magánzárka

gondolatok

Szerkesztő: Aszalós
Sándor

Aszalós Sándor

Egy ünnep, amit nem ünnepelünk

"Az 1989 utáni Magyarországot a vitakultúra teljes hiánya jellemzi. A jobboldal olyan hangot használ, mely XX. századi történelmünk legsötétebb pontjain, 1939–44-ben és 1949–53-ban volt használatos. Viták Magyarországon gyakorlatilag nem folynak."¹ Szalai Pál írta ezeket a sorokat több mint egy évtizede és az elmúlt években a helyzet még rosszabb lett. Nincsenek társadalmi, történelmi, kulturális, politikai eszmecserék a magyar társadalmomban, mert kettészakadt. A baloldal nem találja helyét, a jobboldal pedig az 1944 előtti időszakhoz tért vissza, de a "Vona Gárda" megjelenésével már 1944 sötét korszakát vetíti elénk. Ez a kettészakadás és a párbeszéd, a viták hiánya egyre jobban a mitoszok, a sóvárgások és ködszerű elméletek szintjére süllyesztí nemzeti és történelmi tudatunkat.

Erre az egyik legjobb példa az első világháború és az azt követő események értelmezése, pontosabban "elködösítése" a magukat jobboldalinak tartó, de valójában "nemzeti-keresztény-úri" eszmeiségű tábor részéről. Ormos Mária pontosan jellemzi azt, hogy Magyarország mai közéleté sok tekintetben hasonlít a harmincas évekre, amikor a "mélymagyar-hígmagyar" konfliktus felerősödött. A magyar belpolitikai helyzet akkor durvult el, amikor a gazdasági világválság után a nyilas párt népszerűsége megnőtt.

Az egyik történelmi esemény inkább történelmi eseménysorozat az „öszirózsás forradalom” és az ahhoz vezető rögös út, amit a magyar társadalom máig sem dolgozott fel. A jobboldali nemzetfelfogás szerint az ő álláspontjuk

tökéletesen igaz és azon nincs is mit beszélni, a történelmi tények a felfogásuk szerint nem számítanak, nem is hajlandók ezeket érdemben megvitatni. A közvéleményben igen gyakran mítoszok, legendák dominálnak melyek elosztása nem könnyű feladat, de értelmes társadalmi vita nélkül viszont lehetetlen. Ilyen mítoszok, legendák pld. az őszirózsás forradalom vagy Trianon köré is szövődtek. Szarka László kiváló történész szerint „túlságosan sok a metaforikus, metahistorikus okfejtés” Trianon kapcsán. Ravasz László a Református Életben írta a következőket: „Trianon ellen az tesz a legtöbbet, aki a legtöbb hazugságot irtja ki a magyar életből és a legtöbb igazságnak szerez érvényesülést”

Ami végül 1920. június.4.-én bekövetkezett, az a folyamat már 1848/49-ben elkezdődött, és ennek a történelmi szakasznak lezárása a Trianoni békeszerződés.

A kiegyezés utáni időszak nemcsak a tőkés fejlődésről szólt, hanem számtalan megoldatlan problémáról is, többek között a földosztás elmaradásáról és az agrárkérdésről, az országot feszítő nemzetiségi ellentétekről, Ausztria és Magyarország kapcsolatáról, a tőke és a munka élesedő ellentéteiről. A világháború végén a remény, kétségbeesés, a függetlenség vágya, a szociális igazság vágya, a háborús vereség és a Monarchia szétbomlása voltak közvetlen okai a forradalomnak. Nyilvánvaló volt, hogy 1918 október elejétől egyenes út vezetett a Monarchia teljes felbomlása és a forradalom felé.

IV. Károly 1918. október 16-án kiáltványban hozta nyilvánosságra, hogy Ausztria "szövetséges állammá alakul át, melyben minden néptörzs saját külön állami közösséget alkot, letelepülési területén", ezután 1918 október végén sorban kiváltak a Monarchiából az egyes nemzetállamok, nyilvánvalóvá vált, hogy a történelmi Magyarország felszámolása elkerülhetetlen.

A hadsereg a háború végén szétszűllött, a katonák egy része hazament, egy más részük bandákba verődve fosztogatott és időnként gyilkolt, mert a haza felé vezető úton, nem tudta élelmét másképp megszerezni. A tisztek közül nagyon sokan nemzetőrségi, népőrségi parancsnoknak álltak, vagy éppen a munkásőrségeknél kötöttek ki, más tisztek ellenforradalmi helyeken csoportosultak. A kialakult bizonytalanság, zűrzavar erősen érintette az állam biztonságának és védelmi képességének kérdését. Jászi Oszkár – a korának legnagyobb politikusa – október 14.-én a Radikális Párt kongresszusán arról beszélt, hogy segíteni kell a frontról hazatérőket, földet, kenyeret, jogot, megbecsülést és emberi méltóságot kell adni az új korszak minden polgárának. Beszédében kifejtette, hogy „mi magyarok is a népek önrendelkezési jogának alapján állunk! Csak annyi időt kérünk, hogy az alapvető reformokat végrehajthassuk.”

1918. október 25-én este a Károlyi Egyetem utcai palotájában a Károlyi-párt, a Jászi Oszkár vezette polgári radikálisok, és a szociáldemokraták megalakították a Nemzeti Tanácsot, mely új állam törvényhozó szerve lett, és ekként működött egészen 1919. március 21.-ig, a Tanácsköztársaság megalakulásáig. A Nemzeti Tanács 12 pontból álló kiáltványát Magyarország népéhez! A másnap megjelenő lapok közölték. Ez a kiáltvány jelentőségében, tartalmi tekintetben méltán illeszthető az 1848-as 12 ponthoz.

A kiáltvány az októberi forradalom gondolatait fogalmazta meg, többek között: állami függetlenség, általános választójog a törvényhozásban és a közigazgatásban, demokratikus népszövetség a szomszédos államokkal, a latifundiumok felosztása, a legfejlettebb iparosállamok mintáit követő szociálpolitika.

Október 31.-én a király kinevezte Károlyi Mihályt miniszterelnöknek és a kormány tagjai még aznap este letették a hivatali esküt József főherceg kezébe. De hamar kiderült, hogy a forradalmi kormány ezzel az eskütellettel sokakat felingerelt. Jászi Oszkár így ír erről: „Az eskütétel estéjén nekünk halvány fogalmunk sem volt róla, hogy Budapest és az ország máról holnapra fanatikus republikánus lett.” – elismerve, hogy a tömegek álláspontja logikusabb volt, mint az övék, akik kormány többségével akkor el akarták halasztani a döntést az államforma kérdésében. Így a királynak tett eskü visszacsinálása elkerülhetlenné vált. Károlyi már november 1-jén kérte és megkapta a királytól esküje alóli felmentését, s a Nemzeti Tanács elnöke előtt tett új esküt.

November 9-én Németországban, 12-én pedig Ausztriában kikiáltották a köztársaságot, Budapesten a Nemzeti Tanács november 11-i ülésén határozott a köztársaság létrehozásáról, és ennek érdekében 16-ára összehívta a Nagy Nemzeti Tanácsot, mint az országgyűlést helyettesítő szervet. Majd 1918. november⁵13-án IV. Károly aláírta a eckartsai nyilatkozatot, melyben felfüggeszti királyi jogainak gyakorlását. A Nagy Nemzeti Tanácsban Hock János elnökletével elfogadott néphatározat kimondta, hogy Magyarország független és önálló népköztársaság, feloszlatta a képviselőházat és a főrendiházat, a Károlyi-kormányra ruházta át az állami főhatalmat, s egyúttal utasította a kormányt a legfontosabb demokratikus néptörvények megalkotására. Ezek a törvények a demokratikus választójogról, a sajtószabadságról, az egyesülési és gyűlekezési jogról, az esküdtbíróságokról és a nép földhöz juttatásáról szóltak és a polgári demokratikus jogállam alapjait voltak hivatva lefektetni.

A háború győztes külső hatalmai végzetserű nyomást gyakoroltak a magyar forradalom menetére, és 1919-ben, amikor Magyarországnak demokratikus kormánya volt, amely összeomlott akkor, amikor Magyarország megszállását szabályozó demarkációs vonalak az antant részéről ismertettek. Ezek a demarkációs vonalak a mohó kisállamok kiméretlen zsákmányszerzési akarataikat bizonyítják. Erre ad többek között bizonyítékot Aradon november 14.-én tartott magyar-román tárgyaláson Maniu kijelentése is. Már 1918 novemberében pedig megindultak északról, délről és keletről a területfoglaló katonai akciók, mely 1919 tavaszán a polgári demokratikus kormány lemondásához vezetett.

A soknemzetiségű magyar állam felbomlása alapvetően nem nagyhatalmi önkény és nem is a forradalmi kormányok mulasztásainak a következménye, hanem a történelem szerves fejleménye volt.

Németh László 1934-ben fogalmazta meg: "A Habsburg Monarchiát a nacionalizmus végső következtetése, a népek önrendelkezésének⁶ az elve dobta szét. Mihelyt nemzetiségeinket ez a tizenkilencedik századi elv teljesen hatalmába kerítette, Magyarország régi alakjában nem maradhatott fenn, az engedékenység éppúgy felrobbantotta volna, mit türelmetlensége."

Magyarország teljes állami függetlenségét az 1918-as forradalom vívta ki, mely nap nem hivatalos ünnep.

-
- 1./ Eszmélet 37. szám [1998] 72–81.
 - 2./ Ravasz László: Június 4. Református Élet 1935. június. 8
 - 3./ 1848-1918
 - 4./ Jászi Oszkár a századforduló és a forradalmak közötti időszakban a magyarországi polgári radikalizmusnak nemcsak vezető politikus, hanem kiemelkedő teoretikusa, a társadalmi valóság tudományos igényű vizsgálója is. E tudósi munkálkodásában a legfontosabb szakterületének a nemzeti-nemzetiségi kérdés kutatását tekintette. Számos tanulmánya és a témakörben tartott előadása nyomán, s azok összefoglalásaként jelent meg 1912-ben fő munkája: „A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés”. Noha a munka tudósi kutatás és munkálkodás eredménye, legfőbb mondanivalója a politika számára is hangsúlyozódott: a nemzetiségi béke megteremtése a magyarországi demokratikus fejlődés alapvető feltétele. A nemzetiségi kérdés Magyarországon - írta a könyv előszavában - „több, mint az ország másik, idegen nyelvű fele anyagi és kulturális boldogulásának kérdése: a demokrácia archimedesi pontja az s mint ilyen, állami létünk központi problémája”. - Galántai József: Utószó: Egy különös könyv reprint kiadásához – (JO: A Monarchia jövője a dualizmus bukása és a dunai egyesült államok)]
 - 5./ A népköztársaság akkor nem politikai beállítottságát, hanem az addigi úri világtól eltérő voltát jelentette és hangsúlyozta csupán.
 - 6./ Németh László: Sorskérdések. Budapest, 1989. Szépirodalmi.
-

A témakörben ajánlott olvasmányok: (PDF. Katt a címre.)

Jászi Oszkár:

Európa veszélyeztetett zónája, mint a világháború tulajdonképpeni oka.

Jászi Oszkár:

Magyarország és a demokratikus föderalizmus.□

Bibó István:

A kelet-európai kis népek mizériái□

/Részlet/

[Vissza a tartalomjegyzékhez.](#)